

**Muzeum KL Plaszow
Raport z działań
w 2024 roku**

**KL Plaszow
Memorial Museum
Report on Activities
in 2024**

Oddajemy w Państwa ręce kolejny raport z działalności Muzeum KL Plaszow w Krakowie. Jest to zarazem świadectwo działań w roku o przełomowym znaczeniu nie tylko dla naszej instytucji, lecz także – jak nam się wydaje – dla pamięci o Zagładzie, w Krakowie i nie tylko. W 2024 r. Muzeum zakończyło pierwszy i najważniejszy etap działań związanych z realizacją upamiętnienia na terenie byłego niemieckiego obozu pracy i koncentracyjnego Plaszow. Tym samym po kilkudziesięciu latach starań wielu osób i instytucji o to miejsce pamięci odpowiednio się zatroszczone.

W tym samym roku rozpoczął się drugi etap prac przybliżających nas do realizacji całościowego projektu tego miejsca, czyli budowa obiektu wystawowo-recepcyjnego muzeum – Memoriału. Tak jak teren miejsca pamięci (z jego historią i współczesnością/teraźniejszością) jest stałym punktem odniesienia w działaniach Muzeum KL Plaszow, tak Memoriał będzie miejscem naszej codziennej pracy, a ulokowana w nim wystawa stała wprowadzeniem w tematykę KL Plaszow.

Wreszcie w 2024 r. doprowadziliśmy z sukcesem do końca rozpoczęte kilka lat temu projekty naukowo-wydawnicze. Jesienią ukazały się pierwszy numer rocznika Muzeum KL Plaszow *Studia nad Obszarami Historii i Pamięci* oraz opracowana wspólnie z Fundacją Ośrodka KARTA książka *Cmentarz żywych i umarłych. KL Plaszow w świadectwach więźniów*. Natomiast w grudniu wspólnie z Muzeum Martyrologicznym w Żabikowie wydaliśmy książkę *Mina i Jacob. Ocaleni z Holocaustu, więźniowie dziewięciu obozów*, będącą zapisem wojennych i powojennych przeżyć byłych więźniów KL Plaszow i obozu pracy w Żabikowie.

W minionym roku zaszyły zmiany w organizacji Muzeum, które od 1 stycznia 2024 r. – po kilkuletnim okresie zarządzania przez Muzeum Krakowa – rozpoczęło w pełni samodzielne funkcjonowanie.

Zespół Muzeum KL Plaszow

We are pleased to present another report on the activities carried out by the KL Plaszow Memorial Museum in Kraków. This Report gives evidence of completed projects representing a major breakthrough not only for our institution, but also for the memory of the Holocaust, both in Kraków and on a larger scale. In 2024, the Museum completed the first and most important phase of the commemoration project covering the area of the former German labour and concentration camp Plaszow. Thus, the endeavours made by many people and institutions over decades have led to effective protection and rehabilitation of the memorial site.

The year also saw the beginning of the second phase of works which bring us closer to implementing a comprehensive site design, namely of construction of the Memorial exhibition and reception building. As the memorial site area (with its history and its present) is a fixed point of reference for the operation of the KL Plaszow museum, so the Memorial will be the place of our daily work while the permanent exhibition to be displayed there will introduce its visitors to the subject of KL Plaszow.

Finally, we successfully completed in 2024 several scientific and publishing projects initiated in prior years. The autumn saw the publication of the first issue of the yearbook of the KL Plaszow Memorial Museum, *Studia nad Obszarami Historii i Pamięci / Studies on History and Memory Areas*, and of a book edited jointly with the KARTA Centre Foundation, *Cemetery of the Living and the Dead. KL Plaszow in Testimonies of Its Prisoners*. In December, we published jointly with the Martyrs' Museum in Żabikowo the book *Mina & Jacob: Holocaust survivors of nine camps*, an account of war and post-war experiences of these former prisoners of KL Plaszow and Żabikowo labour camp.

In the preceding year, organizational changes took place in the Museum, which began its fully autonomous operation on 1 January 2024, after several years of management by the Kraków Museum.

KL Plaszow Memorial Museum Team

Usamodzielnienie się Muzeum. Monika Bednarek Dyrektorką MKLP

Museum becomes an autonomous institution.
Monika Bednarek appointed Director of the KLPMM

Monika Bednarek, pełniąca od 2021 r. funkcję pełnomocniczki dyrektora Muzeum Krakowa ds. Muzeum KL Plaszow, przyjęła w grudniu 2023 r. nominację na stanowisko dyrektorki Muzeum KL Plaszow.

Okres powołania obejmuje pięć lat – od 1 stycznia 2024 r. do 31 grudnia 2028 r.

Monika Bednarek, who since 2021 occupied the position of proxy appointed by the director of Kraków Museum for KL Plaszow Memorial Museum, accepted in December 2023 her nomination as director of the KL Plaszow Memorial Museum.

Her term of office is five years from 1 January 2024 to 31 December 2028.

Zakończenie I etapu inwestycji

1st phase of the investment complete

W marcu 2024 r. zakończyły się trwające od czerwca 2023 r. prace budowlano-remontowe na terenie byłego niemieckiego obozu koncentracyjnego Plaszow.

Miały one na celu podkreślić historyczne dziedzictwo miejsca i zachowany autentyczność tej przestrzeni. Działania dotyczyły kilku głównych kwestii: wyznaczenia granicy miejsca pamięci i zaznaczenia głównych wejść na jego teren, naprawy nawierzchni dróg i ścieżek, oznaczenia granic cmentarzy żydowskich oraz placu apelowego, a także realizacji nowej wystawy plenerowej.

March 2024 saw the completion of the building and repair works that were carried out in the area of the former German concentration camp Plaszow since June 2023.

They were aimed at highlighting local historic heritage while preserving the authenticity of this space. The plan was focused on selected principal tasks aimed to delineate the boundaries of the memorial site and indicate main entrances to its area, to repair the surfaces of local roads and paths, to mark the boundaries of the Jewish cemeteries and of the roll call yard, and to present the new outdoor exhibition.

Granice obu cmentarzy żydowskich zostały wyznaczone za pomocą betonowych bloków, a plac apelowy otoczono opaską z grubo mielonego wapienia. W terenie dodatkowo zostały zbudowane schody prowadzące do wyżej położonych części obozu i do miejsca, gdzie znajdował się barak dziecięcy (Kinderheim).

W ramach inwestycji otwarta została wystawa plenerowa *KL Plaszow. Miejsce po, miejsce bez*, będąca częścią wystawy stałej Muzeum. Ekspozycja wytycza główną trasę zwiedzania miejsca pamięci. Narrację uzupełnia 41 punktów terenowych, wskazujących na lokalizacje istotne dla historii byłego obozu. Dopełnieniem tego przekazu są trzy okna archeologiczne oraz makiety.

The boundaries of both Jewish cemeteries are marked using concrete blocks, and the perimeter of the roll call yard – with a strip of coarse limestone aggregate. Additional features in the area include stairs leading to elevated camp sections and to the location of the children’s barracks (Kinderheim).

The project included launching of the outdoor exhibition *KL Plaszow. A Site After, a Site Without* as part of the Museum permanent exhibition. It is displayed along the main visiting route at the memorial site. The narrative is made complete with 41 feature signs that indicate the locations of importance for the history of the former camp. The message is complemented by three unearthed artefacts known as archaeological windows, and models.

Szlaki komunikacyjne zyskały nową nawierzchnię z drobnego kamienia. Wyremontowana została również asfaltowa droga biegnąca od ul. Swoszowickiej do Pomnika Ofiar Faszyzmu. Na terenie pojawiła się też tzw. mała architektura – ławki i kosze na śmieci.

Teren miejsca pamięci nie został ogrodzony, a jego granice symbolicznie wyznaczono przez 23 betonowe pylony. Regulamin określający zasady korzystania z muzealnego terenu znajduje się przy wszystkich głównych wejściach prowadzących na obszarze miejsca pamięci.

W trakcie prac została także przeprowadzona renowacja otoczenia Pomnika Ofiar Faszyzmu – wymieniono uszkodzone płyty posadzki i ułożono ją ponownie, z zachowaniem oryginalnej kompozycji architektoniczno-krajobrazowej.

All paths in the area now have new surfaces made from fine stone aggregate. The asphalt road running from the Swoszowicka Street to the Nazi Victim Memorial is also renovated. Also street architecture is added, such as benches and waste containers.

The area of the memorial site is not fenced: its limits are symbolically marked by 23 concrete poles. At all main entrances into the memorial site, regulations are displayed explaining the rules of visiting the museum area.

The works also included renovation of the area around the Nazi Victim Memorial: damaged paver blocks were replaced, and the entire paving laid again, preserving the original architectural and landscaping concept.

Prace w terenie poobozowym zostały wykonane wg projektu GPP Grupa Projektowa sp. z o.o. Autorami projektu wystawy są pracownia Koza Nostra Studio oraz Leniva° Studio. Generalnym wykonawcą robót w terenie poobozowym była firma Re-Bau sp. z o.o.

The works in the post-camp area were completed according to a design created by GPP Grupa Projektowa sp. z o.o. The exhibition is designed by the firms Koza Nostra Studio and Leniva Studio°. The general contractor of works in the post-camp area was Re-Bau sp. z o.o.

Hela Brzeska

Płaszów nie był gdzieś na pustyni. Byliśmy w środku cywilizacji, gdzie wszędzie dookoła żyli ludzie. Słyszeli nasz płacz, widzieli dym, wiedzieli, co się tu dzieje.

Plaszow was not a place in the middle of a desert. We were in the midst of civilisation, people lived all around us. They heard our cries, they saw the smoke, they knew what was happening here.

Publikowane fragmenty relacji więźniów KL Płaszow zostały przywołane podczas uroczystości otwarcia wystawy plenerowej 15 marca 2024 r. przez grupę studentów krakowskiej Akademii Sztuk Teatralnych w ramach krótkiego programu artystycznego.

The published fragments of accounts given by KL Płaszow prisoners were recited by a group of students from the AST National Academy of Theatre Arts in Kraków during the opening ceremony of the outdoor exhibition on 15 March 2024 as part of a short performance.

Wystawa plenerowa KL Plaszow. Miejsce po, miejsce bez

Outdoor exhibition
KL Plaszow. A Site After,
a Site Without

Na początku marca 2024 r. zakończył się proces montażu nowej wystawy plenerowej KL Plaszow. Miejsce po, miejsce bez. Wystawa, wraz z uzupełniającymi ją punktami terenowymi i oknami archeologicznymi, przekazuje odwiedzającym wiedzę o historii KL Plaszow.

In early March 2024, the work was completed on mounting a new outdoor exhibition KL Plaszow. A Site After, a Site Without. The exhibition, together with feature posts and archaeological windows, enables visitors to gain knowledge of the history of KL Plaszow.

Ekspozycja składa się z 14 nośników z materiałami w językach: polskim, angielskim i hebrajskim. Treści obecne na wystawie są uzupełnione przez 41 punktów terenowych i 3 okna archeologiczne, przez które można zobaczyć pozostałości obozowej kanalizacji, ściany piekarni czy ścieżki wykonanej z fragmentów żydowskich nagrobków pochodzących z cmentarzy, na których założony był obóz. Pokazują one, że pod powierzchnią darni wciąż obecne są ślady historii miejsca pamięci.

The exhibition consists of 14 information carriers with materials in Polish, English and Hebrew. The contents displayed at the exhibition are complemented by 41 feature posts and 3 archaeological windows, showing relics of the camp sewerage, bakery walls or a path paved with fragments of Jewish tombstones from the cemeteries demolished to construct the camp. They show that under grass cover, traces of the memorial site history can still be found.

Plansze tworzące wystawę odnoszą się do historycznych lokalizacji. Wskazują m.in. położenie takich miejsc, jak: obszary szpitalny i gospodarczy, baraki dla kobiet i Kinderheim, cmentarze żydowskie, miejsca egzekucji i masowe groby, teren obozu pracy wychowawczej dla Polaków, plac apelowy, kamieniołom i obszar przemysłowy obozu. Nad kamieniołomem w okolicy Szarego Domu znajduje się tablica z panoramą złożoną z historycznych zdjęć, dzięki którym odwiedzający mogą zobaczyć, jak wyglądały obszary mieszkalny i administracyjny obozu w 1944 r. Wystawę plenerową uzupełnia pięć makiet z brązu przedstawiających: teren KL Plaszow w połowie 1944 roku (dwie sztuki od strony ul. Jerozolimskiej i ul. Swoszowickiej), Szary Dom, halę przedpogrzebową cmentarza krakowskiej Gminy Żydowskiej i Pomnik Ofiar Faszyzmu.

Wystawa powstała na podstawie materiałów historycznych: relacji byłych więźniów i fotografii wykonanych w czasie funkcjonowania KL Plaszow. Treści te są uzupełnione przez komentarz historyczny oraz mapy, umieszczone na każdej z plansz.

The boards forming the exhibition refer to historic locations. They show e.g. the situation of such places as the hospital and supplies sections, women's barracks and the Kinderheim, the Jewish cemeteries, execution places and mass graves, the area of educational camp for Poles, the roll call yard, quarry and camp industrial zone. A panorama board installed above the quarry near the Grey House is composed of historical photographs showing the visitors a picture of the residential and administration zones of the camp back in 1944. The outdoor exhibition also includes five bronze models depicting: the area of the Plaszow concentration camp in mid-1944 (two models from the side of Jerozolimska Street and Swoszowicka Street), the Grey House, the funeral hall of the cemetery of the Krakow Jewish Community and the Monument to the Victims of Fascism.

The exhibition is created using historical materials: accounts given by former prisoners and photographs taken at the time of KL Plaszow operation. These contents are complemented by a historical commentary and maps, displayed on each board.

Postawili baraki na cmentarzu. Przeorali ziemię traktorami, zdjęli pomniki i na tych grobach powstał obóz. Nawet umarłym nie dali spokoju. Nie potrafię przekazać tego, co czułam chodząc po tej ziemi, w której pochowany został mój tatuś. Ludzie, którzy pracowali tutaj przy barakach, opowiadali, że znajdowali wszędzie ludzkie kości. Nie chciałam słuchać, zatykałam sobie uszy. Nie wierzyłam, że coś takiego jest możliwe.

They set up barracks on a cemetery. They ploughed the ground with tractors, removed the gravestones, and built the camp on those graves. They didn't even leave the dead in peace. I cannot express what I felt walking on that ground, where my dad was buried. People who worked here on the barracks said that they found human bones everywhere. I wouldn't listen, I covered my ears. I couldn't believe something like that was possible.

Otwarcie wystawy plenerowej

Opening of outdoor exhibition

Otwarcie Muzeum KL Plaszow – wystawa plenerowa

15 marca 2024 r. o godz. 11.00 odbyła się uroczystość otwarcia Muzeum KL Plaszow wraz z wystawą plenerową *KL Plaszow. Miejsce po, miejsce bez*.

Ekspozycja jest częścią prac wykonanych w terenie poobozowym, których celem było podkreślenie i opisanie zachowanych śladów przeszłości tego miejsca: cmentarzy żydowskich, dróg i ścieżek, relikwów zabudowy obozowej. Założeniem Muzeum KL Plaszow było pozostawienie terenu dawnego obozu w możliwie niezmienionym i autentycznym stanie.

On 15 March 2024 at 11 a.m., a ceremony was held to mark the opening of the KL Plaszow Memorial Museum together with its outdoor exhibition *KL Plaszow. A Site After, a Site Without*.

It is arranged as part of a series of projects completed in the post-camp area and aimed at exposing and describing the preserved traces of the past of this site: the Jewish cemeteries, roads and paths, relics of camp development. The KL Plaszow Memorial Museum adopted the principle of preserving the former camp area in its unchanged and authentic condition as far as practicable.

15.03.2024

W uroczystości otwarcia wzięli udział m.in. prof. Jacek Majchrowski – prezydent miasta Krakowa, Yacov Livne – ambasador Izraela w Polsce, liczni przedstawiciele korpusu dyplomatycznego w Krakowie, Helena Jakubowicz – przewodnicząca Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie, Lili Haber – przewodnicząca Związku Krakowian w Izraelu i członkini Rady Muzeum KL Płaszów, a także mieszkańcy Krakowa.

Podczas uroczystości otwarcia słowa byłych więźniów obozu oraz współczesnych poetów przywołali studenci krakowskiej Akademii Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego.

Uczestnicy wydarzenia po zakończeniu części oficjalnej zostali oprowadzeni po miejscu pamięci przez pracowników Muzeum KL Płaszów oraz krakowskich przewodników.

W czasie otwarcia Muzeum zainaugurowano półroczny cykl wydarzeń przybliżających uczestnikom historię osób, których losy na zawsze powiązane zostały z KL Płaszów.

The opening ceremony was attended e.g. by Professor Jacek Majchrowski – Mayor of Kraków; Yacov Livne – Ambassador of the State of Israel in Poland; numerous representatives of the diplomatic corps in Kraków; Helena Jakubowicz – president of the Jewish Religious Community in Kraków; Lili Haber – chair of the Israeli Association of Cracovians and member of the KL Płaszów Memorial Museum Council; and residents of Kraków.

During the opening ceremony, accounts given by former camp prisoners, and contemporary poems were recited by students from the Stanisław Wyspiański AST National Academy of Theatre Arts in Kraków.

After the official part of the event, its participants were invited to a tour of the memorial site, accompanied by the KL Płaszów Memorial Museum personnel and Kraków guides.

The Museum opening initiated a six-month series of events aimed at making their participants familiar with the stories of people whose fates are eternally connected with KL Płaszów.

Ada Abrahamer

Dziwne, jak silni ludzie się załamywali, a ci słabi, co nigdy nie wierzono, że dadzą sobie radę, stawali się silni. Ja sama starałam się ze wszystkich sił nie poddać się.

Strange, how the strong broke down, while the weak, never believed to cope, were becoming stronger. With all my might, I made every effort not to give up.

Wydarzenia związane z otwarciem

Events accompanying the opening

Otworzeniu nowej wystawy plenerowej *KL Plaszow. Miejsce po, miejsce bez* towarzyszył cykl wydarzeń, którego celem było przybliżenie historii byłego obozu poprzez losy ludzi nierozzerwalnie związanych z tym miejscem. Świadczenia Ocalałych, tych, którzy przed II wojną światową współtworzyli społeczność Krakowa, były łącznikiem pomiędzy historią a współczesnością miejsca pamięci.

Od lutego do lipca 2024 r. Muzeum KL Plaszow zapraszało do udziału w bezpłatnych spacerach edukacyjnych, spotkaniach online i wydarzeniach kulturalnych, które koncentrowały się zarówno na bardziej i mniej znanych wątkach z historii KL Plaszow, jak i na współczesnych wyzwaniach związanych z opieką nad miejscem pamięci.

The opening of the new outdoor exhibition *KL Plaszow. A Site After, a Site Without* was accompanied by a series of events aimed at making their participants familiar with the stories of people whose fates are eternally connected with this place. The accounts given by Survivors, members of Kraków community until World War II, built links between the past and the present of the memorial site.

Between February and July 2024, the KL Plaszow Memorial Museum invited visitors to participate in free educational tours, online meetings and cultural events focused on both well-known and little-known facts about the history of KL Plaszow, and on current challenges faced in protecting and managing the memorial site.

Koncert muzyki synagogałnej w wykonaniu kantora Amnona Seeliga i organisty Jakuba Stefka.

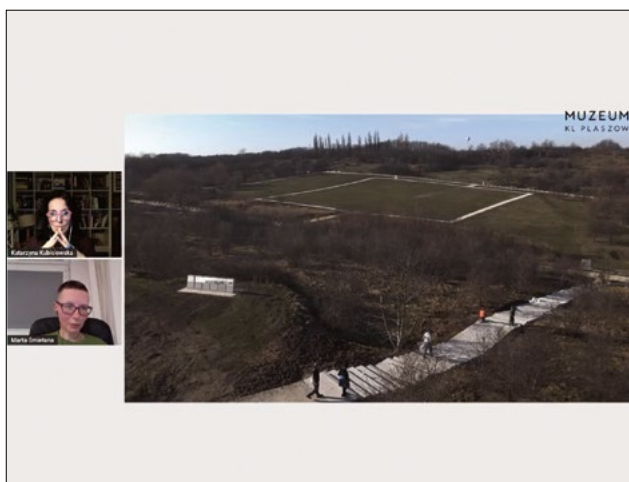
Podczas koncertu zaprezentowane zostały utwory różnych nurtów tradycji żydowskiej. Synagogałne pieśni o starożytnym rodowodzie, dziewiętnastowieczne utwory oraz współczesne kompozycje odmalowały barwny obraz żydowskiej muzycznej historii.

Concert of synagogal music performed by cantor Amnon Seelig and organist Jakub Stefek
The concert programme included pieces representing various traditions of Jewish music. Synagogal songs with ancient origins, nineteenth-century pieces, and contemporary compositions painted a vivid picture of the Jewish musical history.

Mapowanie miejsca pamięci
spotkanie online z Kamilem Karskim – archeologiem i pracownikiem Muzeum KL Płaszów. Prowadzenie – Paweł Chudzio.

Mapping the memorial site
an online meeting with Kamil Karski – archaeologist and employee of the KL Płaszów Memorial Museum. Moderated by Paweł Chudzio.

KL Płaszów. Miejsce po, miejsce bez
spotkanie online z kierowniczką Działu Muzealnego Martą Śmietaną wokół nowej wystawy plenerowej *KL Płaszów. Miejsce po, miejsce bez*. Prowadzenie – Katarzyna Kubisiowska.

KL Płaszów. A Site After, a Site Without
an online meeting with Marta Śmietana, manager of the Museum Collection Department, about a new outdoor exhibition *KL Płaszów. A Site After, a Site Without*. Hosted by Katarzyna Kubisiowska.

KL Płaszów to historia Krakowa
oprowadzanie sąsiedzkie dla mieszkańców dzielnicy XIII Podgórze i dzielnic sąsiadujących z terenem po byłym KL Płaszów.

KL Płaszów is a part of Kraków's history
a guided tour for our neighbours from XIII Podgórze district and districts adjacent to the area of former KL Płaszów.

Premiera i spotkanie wokół filmu „Historia Zagłady w przedmiotach” (reż. Marek Zając). Produkcja Telewizji Polsat powstała przy merytorycznej współpracy z Muzeum KL Płaszów. Dwa odcinki cyklu poświęconego historii obozów zagłady i koncentracyjnych przedstawiają historię KL Płaszów

Premiere and meeting about the film “The Holocaust History Recorded in Objects” (dir. Marek Zając). This Polsat TV production was created in cooperation with the KL Płaszów Memorial Museum that provided expert advice. Two episodes of the series that is dedicated to the history of death camps and concentration camps feature the history of KL Płaszów.

Oprowadzanie po wystawie plenerowej „KL Płaszów. Miejsce po, miejsce bez” pierwsze z wielu otwartych oprowadzań po nowej wystawie plenerowej.

Guided tour of the outdoor exhibition “KL Płaszów. A Site After, a Site Without” the first of multiple open guided tours of the new outdoor exhibitions.

Spotkanie ze Świadkiem historii
spotkanie z reżyserem Bernardem Offenem, byłym więźniem KL Płaszów. Gość podzielił się z uczestnikami historią swojego życia, opowiadając nie tylko o pobycie w obozie i wydarzeniach z czasów II wojny światowej, ale także o swojej pracy reżyserskiej.

Meetings With History Witnesses
a meeting with film director Bernard Offen, a former prisoner of KL Płaszów. The guest shared with the participants the story of his life, telling about not only his incarceration in the camp and World War II events, but also his directing work.

Idziemy... Droga nasza prowadzi główną szosą, zakręca w prawo. Przechodzimy pod wiaduktem, przejeżdża pociąg, z okien wagonów wychylają się ludzie. Koło nas normalne życie, domy mieszkalne, w oknach firanki, czasem odgłos radia, muzyka patefonu, [...] za oknami, w normalnie urządzonych mieszkaniach, krzątają się kobiety przy gospodarstwie. Na ulicy widać ludzi spieszących za różnymi, jakże w tej chwili dla nas błahymi sprawami: idą kobiety z torbami na zakupy, ktoś znosi węgiel do piwnicy, kobieta popycha wózek dziecięcy [...]. Przymykam oczy, kontrast jest nie do zniesienia.

We march. Our path runs along the main road, and we turn right. We march under an overpass, a train is passing, people lean out of its windows. There is normal life around us: residential houses, net curtains in the windows, sometimes the sound of the radio, music from the phonograph [...] Behind the windows, women in just regular flats hustle and bustle with housework. In the street, people hurry about various matters we now find so immaterial: women walk with shopping bags, somebody carries the coal down to the cellar, a woman pushes a child's pram [...] I close my eyes, the contrast is unbearable.

Pamięć / Zachor 2024

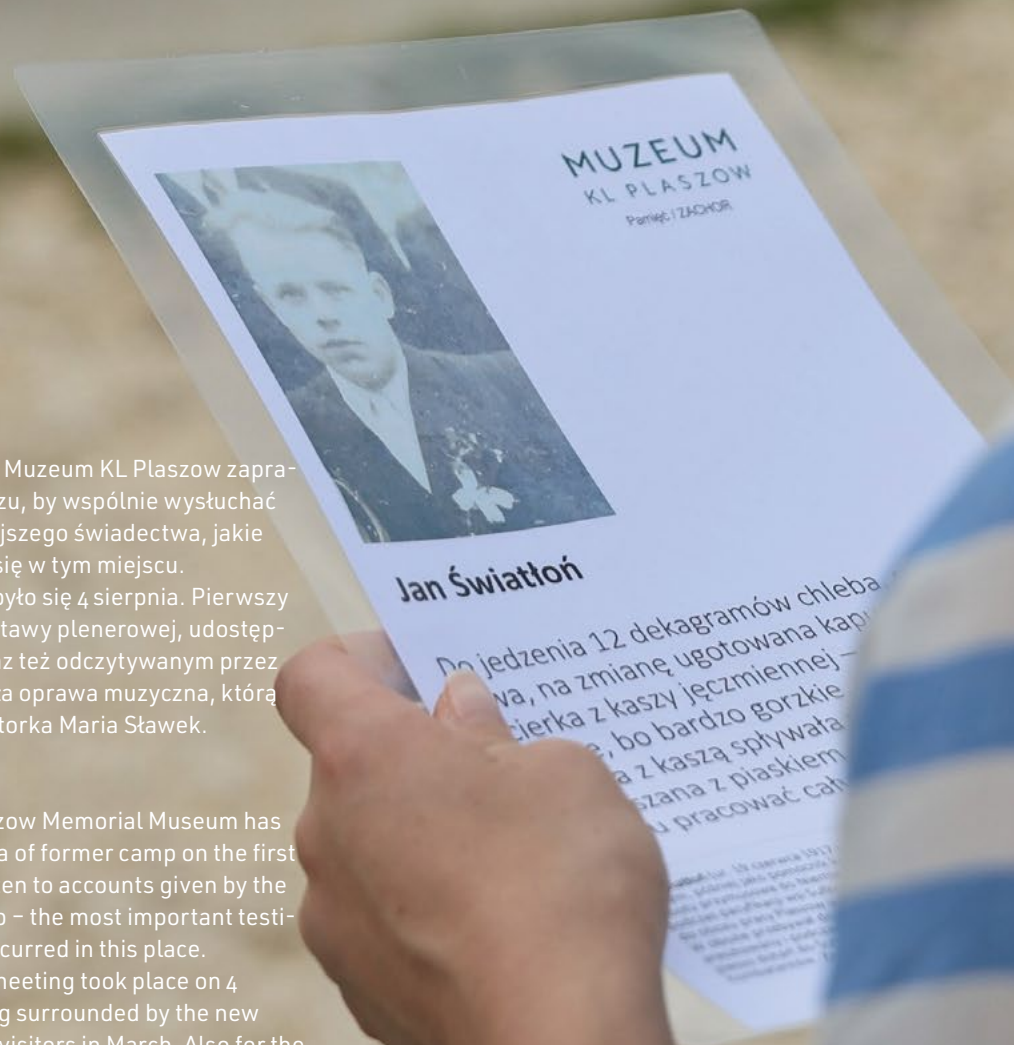
2024 Memory / Zachor

Od 2021 roku w pierwszą niedzielę sierpnia Muzeum KL Płaszów zaprasza do spotkania się na terenie byłego obozu, by wspólnie wysłuchać słów więźniów obozu Płaszów – najważniejszego świadectwa, jakie zostało po wydarzeniach, które rozegrały się w tym miejscu.

W 2024 r. spotkanie Pamięć / Zachor odbyło się 4 sierpnia. Pierwszy raz spotkaliśmy się w otoczeniu nowej wystawy plenerowej, udostępnionej zwiedzającym w marcu. Pierwszy raz też odczytywanym przez ochotników słowom więźniów towarzyszyła oprawa muzyczna, którą zapewniła wybitna skrzypaczka i kompozytorka Maria Sławek.

Beginning in 2021, the KL Płaszów Memorial Museum has organized meetings in the area of former camp on the first Sunday of August to jointly listen to accounts given by the prisoners of the Płaszów camp – the most important testimony about the events that occurred in this place.

The 2024 Pamięć / Zachor meeting took place on 4 August. It was the first meeting surrounded by the new outdoor exhibition, opened to visitors in March. Also for the first time, the words of prisoners read out by volunteers were complemented by music created by the eminent violinist and composer Maria Sławek.

Pracowałyśmy w Strickerei. To był zakład, gdzie się robiło pończochy i swetry, dla wojska oczywiście. Rozmawiałyśmy ze sobą, siedząc przy stole. Było wśród nas dużo młodych dziewcząt. Opowiadałyśmy o tym, co się wcześniej zdarzyło w naszym życiu. Jedna opowiadała książkę, którą przeczytała, inna wspominała obejrzany film. Pozostałe słuchały. Przenosiłyśmy się w ten sposób w inną, tę lepszą rzeczywistość. Miałyśmy do wykonania określoną liczbę skarpet lub pończoch. Jeśli ta opowiadająca nie zdążała, pomagałyśmy.

We worked at the Strickerei. It was the place where sweaters and stockings were made, obviously for the army. We talked sitting at the table. There were many young girls among us. We talked about what had happened in our lives. One would recount a book she had read, another had recalled film she watched. The others listened. This is how we transported ourselves into another, better reality. We had a compulsory number of socks or stockings to make. If the narrator couldn't keep up, we helped her.

Edukacja

Education

W 2024 r. Muzeum KL Plaszow zorganizowało ponad 70 oprowadzań, które zgromadziły łącznie ponad 1300 osób. Z powodzeniem kontynuowano współpracę ze szkołami z terenu Dzielnicy XIII Podgórze oraz Jagiellońskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku. W 2024 r. Muzeum podjęło także współpracę z Wydziałem Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie pracownicy Muzeum prowadzili wykłady o historii byłego obozu pracy i koncentracyjnego Plaszow w Krakowie, a studenci uczestniczyli w pracy muzeum jako wolontariusze i praktykanci.

Dzięki pracom wykonanym w terenie poobozowym miejsce pamięci KL Plaszow stało się istotnym elementem w edukacji na temat historii krakowskich Żydów, Zagłady i dziejów Krakowa w czasie II wojny światowej. Na terenie Muzeum KL Plaszow odbywają się zajęcia edukacyjne i oprowadzania organizowane przez nauczycieli i przewodników, korzystających z udostępnionej wystawy plenerowej. Muzeum jest także licznie odwiedzane przez gości indywidualnych. Tym samym dzięki realizacji inwestycji miejsce pamięci KL Plaszow staje się w świadomości mieszkańców i przyjezdnych częścią historii Krakowa.

In 2024, the KL Plaszow Memorial Museum organized more than 70 guided tours with more than 1300 participants in total. It was a year of continued successful cooperation with schools from XIII Podgórze district and the Jagiellonian University of the Third Age. In 2024, the Museum also launched cooperation with the Jagiellonian University Faculty of History, where Museum employees gave lectures about the history of the former labour and concentration camp Plaszow in Kraków, and Faculty students participated in museum work as volunteers and trainees.

As a result of the works completed in the post-camp area, the KL Plaszow memorial site has become an important element in education about the history of Kraków Jewry, the Holocaust and the history of Kraków during World War II. The KL Plaszow Memorial Museum is the area of educational activities and guided tours organized by teachers and qualified guides who can make use of the open outdoor exhibition. The Museum also attracts numerous individual visitors. Thus, as a result of the completed investment project, the KL Plaszow memorial site has become a part of the history of Kraków in the perception of its residents and visitors.

Wolontariat i praktyki

Volunteering and training

Podczas otwarcia wystawy plenerowej *KL Plaszow. Miejsce po miejscu bez* 15 marca 2024 r. pomagało nam dziesięcioro wolontariuszy – studentek i studentów z Instytutu Historii UJ – oraz osiem przewodniczek.

W ramach współpracy z Wydziałem Historycznym UJ czworo studentów historii zrealizowało indywidualny program praktyk, wspierając muzeum w opracowaniu materiałów archiwalnych na potrzeby Archiwum Cyfrowego KL Plaszow.

During the opening of the outdoor exhibition *KL Plaszow. A Site After, a Site Without* on 15 March 2024, we were assisted by ten volunteers, students from the Jagiellonian University Institute of History, and eight qualified guides.

As part of cooperation with the Jagiellonian University Faculty of History, four history students completed an individual training programme, supporting the museum in analysing archive materials for the purposes of the KL Plaszow Digital Archives.

Stanisław Ziembła

Wsadziłem chleb pod bluzę, a w baraku
czekali moi. [...] Łamię chleb na kawałki,
najpierw swoim, a później dalszym,
ale po mniejszym kawałku. Dla siebie
zostawiłem końcówkę, ale trochę większą,
gryzę i rozglądam się po twarzach tych,
którzy jedzą. Okropnie zrobiło mi się
niedobrze na sumieniu, pomyślałem: mój
Boże, czegośmy się doczekali.

I tucked that loaf under my jacket, my
people were waiting in the barrack. [...] I
break that bread into pieces, first to my
people than to those further away: smaller
pieces. I left its heel, a bit thicker, for
myself. I bite into it and watch the faces of
those eating. I felt a particular bad prick of
conscience, and I thought: "My God, what
have we come to".

Budowa Memoriału Muzeum KL Plaszow

Construction of the Memorial building

20 czerwca 2024 r. Muzeum KL Plaszow podpisało umowę z firmą Texom sp. z o.o. na budowę budynku Memoriału w ramach inwestycji „Muzeum – Miejsce Pamięci KL Plaszow”. Umowę podpisali Monika Bednarek, Dyrektorka Muzeum KL Plaszow i Tomasz Bańka, Dyrektor krakowskiego oddziału Texom sp. z o.o. 1 lipca 2024 r. nastąpiło oficjalne przekazanie wykonawcy terenu pod budowę Memoriału. Teren budowy obejmuje część działki pomiędzy ul. Swoszowicką a ul. Kamieńskiego i znajduje się poza historycznym obszarem KL Plaszow.

W Memoriale znajdą się wystawa stała oraz infrastruktura zapewniająca funkcjonowanie miejsca pamięci (parking, informacja, kasa, toalety).

On 20 June 2024, the KL Plaszow Memorial Museum entered into a contract with the private limited liability company trading as Texom for construction of the Memorial building as part of the “KL Plaszow Memorial Museum” investment project. The contract was signed by Monika Bednarek, Director of the KL Plaszow Memorial Museum, and Tomasz Bańka, representing Texcom as Director of its Kraków branch. The building site of the Memorial was officially handed over to the contractor on 1 July 2024. The building site occupies part of the plot of land between Swoszowicka Street and Kamieńskiego Street and is located outside the historic area of KL Plaszow.

The Memorial will house a permanent exhibition and contain facilities necessary to operate the memorial site (the information desk, ticket office, toilets); a car park will also be built in the adjacent area.

Podpisanie umowy jest pierwszym etapem procesu, który zakończy się otwarciem budynku Muzeum KL Plaszow wraz z wystawą stałą. Zakończenie prac planowane jest na rok 2026. Inwestycja finansowana jest przez Gminę Miejską Kraków oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Od momentu podpisania umowy z wykonawcą budowa Memoriału Muzeum KL Plaszow postępowała w szybkim tempie. We wrześniu 2024 r. zakończono wykop pod fundamenty budynku. Płyta fundamentowa została wylana w pierwszej połowie października. W listopadzie trwały prace nad murami oporowymi oraz zbrojeniem i wylewaniem ścian budynku.

The signature of the contract marks the first phase of a process aimed at opening the KL Plaszow Memorial Museum building together with a permanent exhibition. The works are to be completed in 2026. The project is financed by Kraków Municipality and the Ministry of Culture and National Heritage.

Construction of the Memorial building has proceeded at a rapid pace since the contract conclusion with the contractor. The excavation for building foundations was completed in September 2024. The foundation slab was poured in the first half of October. Works on retaining walls, reinforcement and pouring of building walls continued in November.

W listopadzie 2024 r. Memoriał oficjalnie uzyskał adres: ul. Henryka Kamieńskiego 26.

W grudniu 2024 r. rozpoczęła się budowa tunelu pieszego prowadzącego z Memoriału pod ul. Swoszowicką na teren Miejsca Pamięci.

The Memorial was assigned its official address in November 2024: 26 Henryka Kamieńskiego Street.

Construction of a pedestrian tunnel leading from the Memorial under Swoszowicka Street to the Memorial Site was begun in December 2024.

Bernard Offen

Żyłem w Płaszowie w ciągłym strachu przed śmiercią, ale wciąż mając wolę życia. Jedliśmy, pracowaliśmy i każdego dnia podbijaliśmy liczbę zamordowanych. [...] W takim świecie przyszło nam żyć. Ale wciąż żyliśmy.

In Plaszow I lived in constant fear of death, yet with permanent will of survival. Every day we ate, worked, and every day the number of the murdered rose. [...] That was the world we came to live in. Yet we were still alive.

Wydawnictwa

Publications

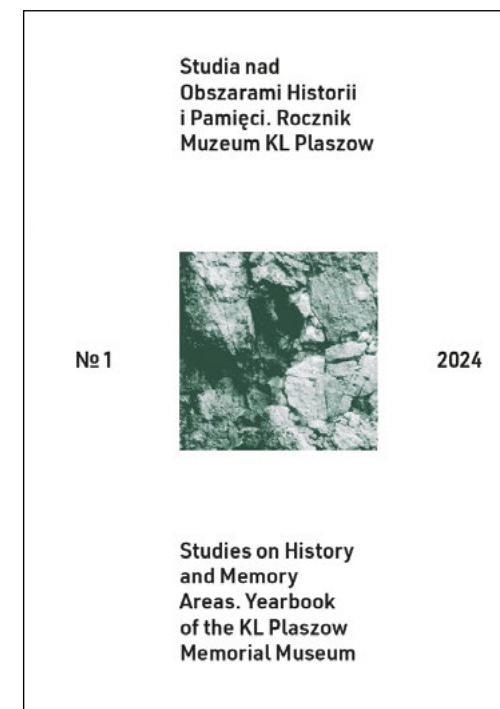

Nasze wydawnictwa można zakupić w sklepie internetowym:
Our publications can be purchased in the online shop:

www.plaszow.org/sklep

Studia nad Obszarami Historii i Pamięci. Rocznik Muzeum KL Plaszow

Studies on History and Memory Areas: Yearbook of the KL Plaszow Memorial Museum

Potencjał badawczy i zainteresowanie tematyką Zagłady spowodowały, że zdecydowaliśmy się na stworzenie rocznika naukowego – interdyscyplinarnej platformy, gdzie dyskusję o kwestiach pamięci toczyć mogą naukowcy, badacze, muzealnicy, świadkowie historii, urzędnicy, działacze samorządowi, społecznicy i inni zainteresowani.

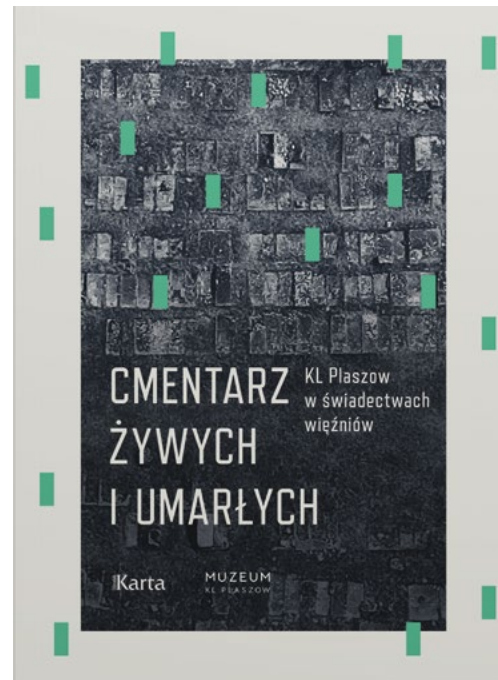
Pierwszy numer pisma Muzeum KL Plaszow pod redakcją naukową prof. Łukasza T. Sroki *Studia nad Obszarami Historii i Pamięci. Rocznik Muzeum KL Plaszow* ukazał się w październiku 2024 r. Oddając czytelnikom pierwszy numer wydawnictwa, zapraszamy do współtworzenia kolejnych wydań naszej muzealnej publikacji.

The research potential and interest in the subject of the Holocaust have encouraged us to initiate publication of a scientific annual journal, providing an interdisciplinary platform for discussion on the topics of memory among scientists, researchers, museum curators, witnesses to history, public servants, local government councillors, social activists and other stakeholders.

The first issue of the journal of the KL Plaszow Memorial Museum with scientific edition by Professor Łukasz T. Sroka *Studies on History and Memory Areas: Yearbook of the KL Plaszow Memorial Museum* appeared in October 2024. We give the readers the first issue of the journal, and invite them to participate in creating future editions of our museum publication.

Cmentarz żywych i umarłych. KL Plaszow w świadectwach więźniów

Cemetery of the Living and the Dead KL Plaszow in Testimonies of Its Prisoners

W październiku 2024 r. w wyniku współpracy Muzeum KL Plaszow z Fundacją Ośrodka KARTA ukazała się publikacja *Cmentarz żywych i umarłych. KL Plaszow w świadectwach więźniów* pod redakcją Justyny Avici i Anity Faber.

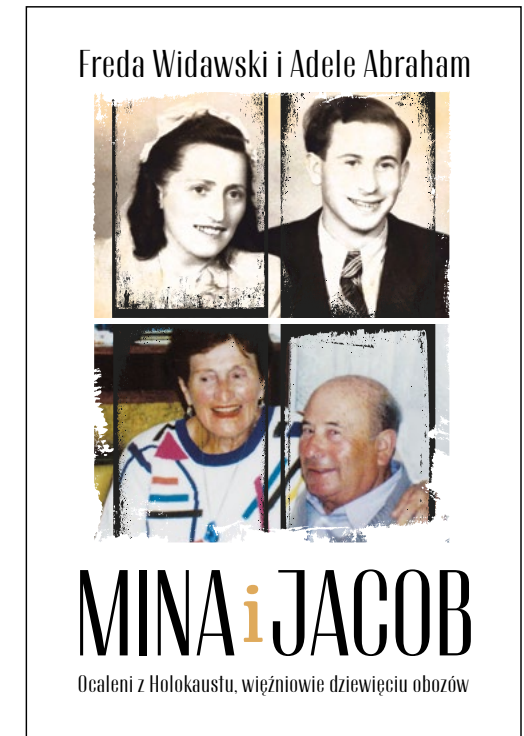
Książka jest opowieścią o doświadczeniu obozowym prezentowanym z różnych perspektyw – zarówno więźniów, jak i rodzin ofiar oraz mieszkańców Krakowa. Do jej przygotowania zostały wykorzystane m.in. pamiętniki spisywane w obozie, listy czy relacje składane po wojnie, a także zeznania byłych więźniów i świadków występujących m.in. podczas procesów załogi KL Plaszow. Kolaż relacji i słów Ocalałych tworzy spójną i chronologiczną opowieść o historii KL Plaszow, będącą zarówno historycznym, jak i emocjonalnym zapisem doświadczenia obozowego.

Cooperation between the KL Plaszow Memorial Museum and the KARTA Centre Foundation resulted in the publication, in October 2024, of the book *Cemetery of the Living and the Dead. KL Plaszow in Testimonies of Its Prisoners* edited by Justyna Avici and Anita Faber.

The book contains a narrative of camp experience described from various perspectives – both those of prisoners and the families of victims, and Kraków residents. The publication is compiled using e.g. memoirs written in the camp, letters, accounts given after the war, and testimonies of former prisoners and witnesses, e.g. heard during the trials of KL Plaszow personnel. This compilation of accounts and reminiscences by Survivors creates a coherent and chronological narrative of the history of KL Plaszow, constituting both historical and emotional record of camp experience.

Mina i Jacob. Ocaleni z Holocaustu, więźniowie dziewięciu obozów

Mina & Jacob. Holocaust survivors of nine camps

Muzeum KL Plaszow we współpracy z Muzeum Martyrologicznym w Żabikowie przygotowało publikację *Mina i Jacob. Ocaleni z Holocaustu, więźniowie dziewięciu obozów* (aut. Freda Widawski, Adele Abraham), będącą zapisem wojennych i powojennych przeżyć byłych więźniów KL Plaszow i obozu pracy w Żabikowie. Książka przedstawia historię życia Miny Laub i Jacoba Widawskiego, zebraną i spisaną przez ich córki – Fredę i Adele. Wielowątkowa opowieść ukazuje nie tylko historię dwóch rodzin żydowskich, lecz także realia odbudowy ich życia w powojennej Polsce oraz emigracji z kraju w latach sześćdziesiątych.

The KL Plaszow Memorial Museum, in cooperation with the Martyrs' Museum in Żabikowo, prepared for publication the book *Mina & Jacob. Holocaust survivors of nine camps* (authors: Freda Widawski, Adele Abraham), an account of war and post-war experiences of these former prisoners of KL Plaszow and Żabikowo labour camp. The book relates the story of Mina Laub and Jacob Widawski, compiled and recorded by their daughters – Freda and Adele. The multi-thread narrative depicts not only the story of two Jewish families, but also the reality surrounding their struggle to rebuild their lives in post-war Poland and their emigration in the 1960s.

Jonatan Dresner

Staliśmy się głusi, przestaliśmy cokolwiek czuć, przestaliśmy się bać, mieć nadzieję, przestaliśmy się kłócić, czekać. [...] Udało im się zmienić nas z ludzi w zwierzęta, ponieważ, [...] kiedy była selekcja, kiedy coś się stało i wysyłano ludzi na śmierć albo ich rozstrzeliwano, albo zabierano i wiedzieliśmy, że już nie wrócą, [...] pierwsze uczucie, pierwsza reakcja nie była: „Jak mi przykro, [...] jakie to straszne, że ciebie zabrano”, pierwsze uczucie było... „Jak dobrze, że mnie zostawili”.

We've become deaf, we've become numb, we've ceased to be afraid and hope, we've hit stopped bickering and waiting. [...] They succeeded in turning us from humans into animals because [...], when something happened and people were sent to death or executed, or taken away and we knew they will not be returning [...] The first reaction, the first feeling was not "How sorry I am [...] What a horror it is that you have been taken)". The first feeling was "how good that they have left me".

Zebrańie Rady Muzeum KL Plaszow

Meeting of the KL Plaszow Memorial Museum Council

13 czerwca 2024 r. odbyło się zebranie Rady Muzeum KL Plaszow. Uczestnicy zapoznali się z działaniami prowadzonymi przez Muzeum od czerwca ubiegłego roku. Wśród przedstawionych zadań głównym tematem było zakończenie pierwszego etapu inwestycji wraz z otwarciem wystawy plenerowej na terenie miejsca pamięci 15 marca 2024 r.

Rozmawiano także o aktywności edukacyjnej i naukowej podejmowanej przez Muzeum, planach wydawniczych oraz o wyzwaniach, które stawia przed instytucją realizacja kolejnych etapów inwestycji. Rada jednogłośnie zaakceptowała sprawozdanie za rok 2023 i plany działania na rok 2024.

Tegoroczne zebranie zakończyła wizyta na terenie miejsca pamięci, podczas której członkowie Rady zwiedzali wystawę plenerową KL Plaszow. Miejsce po, miejsce bez i zapoznawali się ze zmianami, które zaszły w terenie pobożowym.

The KL Plaszow Memorial Museum Council held its meeting on 13 June 2024. The participants received information about the activities carried out by the Museum since June 2023. The key point of the presentation of activities was the completion of project phase 1, including the opening of the outdoor exhibition in the memorial site area on 15 March 2024.

The discussion also concerned educational and research activities carried out by the Museum, its publishing plans and challenges faced by the institution in completing future project phases. The Council unanimously approved the report for 2023 and plans of activity for 2024.

This year's meeting was finalised with a visit to the memorial site where the Council members went to the outdoor exhibition KL Plaszow. A Site After, a Site Without, and saw the changes that took place in the post-camp area.

Tadeusz Jakubowicz

1939–2024

Z ogromnym żalem przyjęliśmy wiadomość o śmierci Tadeusza Jakubowicza (1939–2024), wieloletniego Przewodniczącego Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie.

Przez lata zabiegał o upamiętnienie KL Plaszow. Jego wsparcie i troska były nieocenioną pomocą w naszej pracy. Od 2017 r. należał do Rady Muzeum KL Plaszow.

Wspierał nas, doradzał, dzielił się wiedzą i doświadczeniem. Był przyjacielem naszego Muzeum.

We have learned with deep sorrow of the death of Tadeusz Jakubowicz (1939–2024), long-time Chairman of the Jewish Religious Community of Kraków.

He was a great advocate of commemoration of KL Plaszow for years. His assistance and care were invaluable in our work. As of 2017, he was a member of the KL Plaszow Memorial Museum Council.

He gave us support and advice, and shared with us his knowledge and experience. He was a friend of our Museum.

Apel do więźniów i ich rodzin

Appeal to the prisoners and their families

Głównym celem działalności Muzeum KL Plaszow jest ocalenie pamięci o byłych więźniach obozu. Służy temu budowane przez nas Archiwum Cyfrowe KL Plaszow dostępne pod adresem www.archiwum.plaszow.org

Dzięki informacjom o indywidualnych losach więźniów możemy we właściwy sposób opowiadać o całej historii niemieckiego nazistowskiego obozu pracy i koncentracyjnego Plaszow. Wiedza o zamordowanych i ocalałych jest bezcenna. Jest depozytem, który staramy się zabezpieczyć i którym dzielimy się w naszej pracy edukacyjnej i naukowej. Dlatego zwracamy się z apelem do Ocalałych i Ich Rodzin o kontakt z Muzeum KL Plaszow w Krakowie. Tylko wspólnie zdołamy ocalić pamięć o tych, którzy byli więźniami obozu Plaszow.

Czekamy na kontakt i informacje od Państwa. Prosimy pisać na adres: archiwum@plaszow.org lub Muzeum KL Plaszow, ul. Lipowa 3/115, 30-702 Kraków. Zapraszamy również do kontaktu telefonicznego pod numerem +48 12 307 02 53.

The principal objective of KL Plaszow Museum is to preserve the memory of the former camp's prisoners. We pursue this objective by building the KL Plaszow Digital Archive that is available at: www.ca.muzeumkrakowa.pl.

Collected items of information about individual fates of the prisoners enable us to compile and present a complete history of the German Nazi labour and concentration camp Plaszow. Knowledge of the killed and the survivors is priceless. It is a deposit that we feel obliged to preserve and share in our educational and research projects. Hence, we appeal to the Survivors and Their Families to contact the KL Plaszow Museum in Kraków. Together we can preserve the memory of those who were imprisoned in the Plaszow camp.

We look forward to receiving your letters and information. Please contact us at: archiwum@plaszow.org or Muzeum KL Plaszow, ul. Lipowa 3/115, 30-702 Kraków. We also encourage you to contact us by telephone: +48 12 307 02 53.

Podziękowania

Acknowledgements

Bardzo serdecznie dziękujemy wszystkim, którzy wsparli zarówno działania przyczyniające się do powołania Muzeum KL Plaszow, jak i powstanie wystawy plenerowej i upamiętnienia na terenie miejsca pamięci KL Plaszow. Bez Państwa zaangażowania, rozmowy, krytyki i zachęty oraz ciężkiej pracy powstanie tego miejsca w takim kształcie nie byłoby możliwe. Mamy nadzieję, że zostaną Państwo z nami, by wspólnie dbać o pamięć o historii tego miejsca i jednocześnie tworzyć jego przyszłość.

Pełna lista osób, którym składamy podziękowania, znajduje się na stronie Muzeum KL Plaszow: www.plaszow.org.

Our heartfelt thanks go to all those who generously supported the establishment of the KL Plaszow Memorial Museum, and the projects aimed at staging the outdoor exhibition and commemoration at the KL Plaszow memorial site. Without your involvement, discussion, constructive criticism, encouragement and hard work, this place in its present form would not exist. We hope that you continue to work with us, that we can jointly perpetuate the memory of the history of this place, also creating its future.

A complete list of people whom we give our thanks is published on the KL Plaszow Memorial Museum website: www.plaszow.org.

Muzeum KL Plaszow. Raport z działań 2024
KL Plaszow Memorial Museum. Report on Activities in 2024

Opracowanie | Compiled by

Zespół Muzeum KL Plaszow | KL Plaszow Museum Team

Redakcja | Text editing

Anna Kandzior-Zug

Projekt i skład | Design & DTP

Janek Mońka

Tłumaczenia | Translations

SIGILLUM NOVUM Sp. z o.o.

Wizualizacje | Visualisations

BBC Best Building Consultants sp. z o.o.

Zdjęcia | Photos

Katarzyna Bednarczyk, Kamil Karski, Michał Lichtański,
Ludmiła Maruszewska, Ewa Piasecka, Marta Śmietana

Muzeum – Miejsce Pamięci KL Plaszow w Krakowie.

Niemiecki nazistowski obóz pracy i obóz koncentracyjny (1942–1945)
(w organizacji)

The KL Plaszow Memorial Museum in Kraków.

The German Nazi Labour and Concentration Camp (1942–1945)

(in organization)

ul. Lipowa 3/115, 30–702 Kraków

tel.: +48 12 307 02 53

e-mail: info@plaszow.org

www.plaszow.org

Archiwum Cyfrowe KL Plaszow | KL Plaszow Digital Archive

www.archiwum.plaszow.org

Druk | Printed by

Drukarnia Akapit Sp. z o.o.

ul. Zorza 6, 20–381 Lublin

ISBN: 978-83-964863-6-3

Kraków 2025